Elite faalt in ogen van Gerard Driehuis

Gerard Driehuis zegt in zijn boek 'De daders en de meelopers' over Alan Greenspan, de voormalige FED-president: "Net zo schuldig als de paus aan de aids-explosie in Afrika, maar geen echte dader."

(door Martin Steenbeeke) **Hij schreef het boek uit verbazing. Maar ook na publicatie van 'De daders en de meelopers' kan Gerard Driehuis er met zijn kop nog niet echt bij. Hoe is het mogelijk dat de schuld van de economische crisis in algemene zin wordt gegeven aan de graaicultuur, bonussen en het falend toezicht, maar dat de hoofdrolspelers relatief buiten schot blijven. De vertegenwoordigers van de bestuurlijke, politieke en economische elite verzuimden in te grijpen door machtshonger, geldzucht of onwetendheid. "Er zit een constante in hun karaktereigenschappen," zegt Driehuis, oud-directeur en hoofdredacteur bij de Twentsche Courant Tubantia en voormalig hoofdredacteur van HP De Tijd.**

Gerard Driehuis, opgeleid als econoom en tegenwoordig zelfstandig ondernemer, koppelt economische wetmatigheden aan menselijk handelen. Macro-economisch was de crisis, achteraf gezien, heel voorspelbaar. Tien jaar lang werd er geen welvaart geschapen, maar op de pot geleefd. Zolang nieuwe spelers hun geld bleven inzetten, konden oude spelers hun winsten blijven boeken. Het piramidespel stortte in toen de Amerikaanse huizenmarkt als eerste dominosteen omviel. Door de onderlinge verwevenheid werd de huizenmarktcrisis een bankencrisis, kredietcrisis en zelfs een economische crisis. Collectief mismanagement van de economie, constateert Driehuis.

Lenigheid

Die analyse is vaker gemaakt, maar Driehuis combineert het met een beschrijving van het karakter, het handelen van de hoofdrolspelers. Hij putte voor de portretten uit openbare bronnen, zoals dagbladen, boeken, wikipedia en tijdschriften, en schetst een weinig positief beeld. Zo wordt Rijkman Groenink een 'contactgestoorde ijdeltuit' genoemd, leed Richard Fuld (Lehman Brothers) aan overmoed en kon de 'overspannen' Michel Tilmant bij ING de druk niet aan. Als de top van het bedrijf faalt, moeten toezichthouders ingrijpen maar ook die hadden te weinig oog voor het algemeen belang, signaleert Driehuis. Wim Kok, die door zijn 'karakterologische lenigheid' van de antikapitalistische vakbond in de boardroom van multinationals was beland, faalde als commissaris bij ING. Hij verzuimde in te grijpen of op te stappen omdat hij zijn beloning belangrijk(er) vond, suggereert Driehuis. Voor Alan Greenspan, de 'architect van de crisis', was geld weer geen drijfveer. De voormalige FED-president geloofde heilig in het systeem van zuiver kapitalisme waarbij een neergang via een renteverlaging gecounterd kon worden. "Net zo schuldig als de paus aan de aids-explosie in Afrika, maar geen echte dader," schrijft Driehuis. De president van de Nederlandse Bank, Nout Wellink, werd gehinderd door zijn bureaucratische inslag die hem ervan weerhield om in te grijpen terwijl hij wist dat het misliep. "De gemeenschappelijke noemer is dat ze in hun eigen wereld zijn gaan leven, geloofden in hun eigen almacht," zegt Driehuis over de negen hoofdpersonen.

Vierde elite

Driehuis maakt ook de journalistiek, die hij als de vierde elite beschouwt, medeverantwoordelijk. Te lang hebben journalisten - van Wall Street Journal tot NRC Handelsblad - alleen oog gehad voor de juichende verhalen en niet bemerkt dat alle successen voortkwamen uit een piramidespel. Saillant is dat Driehuis zelf jarenlang als journalist (HP De Tijd, TC Tubantia) heeft gewerkt. "Achteraf had ik ook dieper moeten nadenken, kritischer moeten zijn. Maar ook nu lijkt het er bij journalisten niet van te komen. Als voetbalverslaggevers wordt verslag gedaan van de koers van de AEX, terwijl we ons af juist moeten vragen of er geen zeepbel ontstaat en economische groei altijd goed is."

Systeem

De grote verrassing voor Driehuis is dat een jaar na de val van Lehman Brothers er niet veel is veranderd. De hoofdpersonen zijn (op een enkel geval na) niet ter verantwoording geroepen, de salarissen zijn terug op het oude niveau en banken handelen nog altijd in risicovolle producten. En de politici en economen die er blijk van gaven geen idee te hebben hoe de werkelijkheid economisch in elkaar zit, geven nu leiding aan het herstel. Als brandstichters die hun eigen brand blussen. "We hebben tot dusver niets geleerd," zegt Driehuis in een toelichting. "We maken jacht op een individu maar aan de grote lijn - de manier waarop instellingen en ondernemingen worden bestuurd - doen we niets. Niets wijst erop dat het beter wordt. Het systeem is niet in staat zichzelf te reinigen en de journalistiek en politiek kunnen blijkbaar ook niets doen."

> 'journalistiek en politiek kunnen blijkbaar ook niets doen'

Gerard Driehuis - De daders en de meelopers - ISBN 978 94 600 3197 7 ■